

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Тропіна Валентина Борисівна, доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна
e-mail: tropina@ukr.net
orcid.org/0000-0003-4148-3873

Клименко Андрій Михайлович, аспірант кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна
e-mail: andriyfromukraine@gmail.com

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Тропина Валентина Борисовна, доктор экономических наук, профессор кафедры финансов, учета и налогообложения

ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского 30, г. Переяслав, 08401, Украина
e-mail: tropina@ukr.net

Клименко Андрей Михайлович, аспирант кафедры финансов, учета и налогообложения ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского 30, г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина
e-mail: andriyfromukraine@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHORS

Valentyna Tropina, Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation SHEE «Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University after Grygoriy Skovoroda»
Sukhomlynskogo Str., 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: tropina@ukr.net

Andrii Klymenko, postgraduate Department of Finance, Accounting and Taxation SHEE «Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University after Grygoriy Skovoroda»
Sukhomlynskogo Str., 30, Pereyaslav-Khmelnytsiy, 08401, Ukraine
e-mail: andriyfromukraine@gmail.com

УДК 336.14

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-49-188-200>**АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ**

**Малишко В. В.,
Макарчук І. М.,
Дем'яненко Л. О.**

Предметом дослідження є місцеві бюджети.

Метою дослідження є аналіз формування і використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів.

Методи, що були використані в процесі дослідження: узагальнення, метод порівняльного аналізу, метод системно-структурного аналізу й синтезу, статистичний, загальнонаукові, спеціальні методи наукового пізнання та інші методи дослідження.

***Результати роботи.** Охарактеризовано роль доходів місцевих бюджетів у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування. Вказано два основних чинники, від яких залежить потенційна дієздатність фінансових ресурсів. Зазначено фактори, які негативно впливають на процес виконання місцевих бюджетів; що є пріоритетним напрямом розмежування доходних джерел між місцевими бюджетами. Проаналізовано фінансові ресурси за різними кваліфікаційними ознаками; виконання доходів місцевих бюджетів за 2020 рік.*

***Галузь застосування результатів:** Міністерство фінансів України, Верховна Рада України, органи місцевого самоврядування, міські та районні ради, об'єднані територіальні громадами для формування фінансових ресурсів.*

***Висновки.** Потенційні можливості економічного розвитку кожного міста залежать від його ресурсного забезпечення. Управління процесами формування, розміщення та використання фінансових ресурсів потребує насамперед чіткої визначеності як самого поняття «фінансові ресурси», так і джерел їх формування, місця концентрації та напрямів використання.*

В умовах сьогодення, місцеві бюджети не в достатній мірі забезпечені фінансовими ресурсами. Це перешкоджає органам місцевої влади виконувати в повній мірі покладені на них функції, а також не створює сприятливого життєвого середовища мешканцям територіальних громад.

Ключові слова: місцевий бюджет, фінансові ресурси, місцеві органи влади, фінансові важелі, соціально-економічний розвиток.

АНАЛИЗ ФОРМИРОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ

Малышко В. В.,
Макарчук И. Н.,
Демьяненко Л. А.

Предметом исследования являются местные бюджеты.

Целью исследования является анализ формирования и использования финансовых ресурсов местных бюджетов.

Методы, использованные в процессе исследования: обобщения, метод сравнительного анализа, статистический и другие методы исследования.

Результаты работы. Охарактеризована роль доходов местных бюджетов в финансовом обеспечении органов местного самоуправления. Указаны два основных фактора, от которых зависит потенциальная дееспособность финансовых ресурсов. Указано факторы, которые негативно влияют на процесс выполнения местных бюджетов; что является приоритетным направлением разграничения доходных источников между местными бюджетами. Проанализировано финансовые ресурсы по разным квалификационным признакам; выполнения доходов местных бюджетов 2020 года.

Область применения результатов: Министерство финансов Украины, Верховная Рада Украины, органы местного самоуправления, городские и районные советы, объединенные территориальные общины для формирования финансовых ресурсов.

Выводы. Потенциальные возможности экономического развития каждого города зависят от его ресурсного обеспечения. Управление процессами формирования, размещения и использования финансовых ресурсов требует прежде всего четкой определенности как самого понятия «финансовые ресурсы», так и источников их формирования, места концентрации и направлений использования.

В условиях, местные бюджеты не в достаточной мере обеспечены финансовыми ресурсами. Это препятствует органам местной власти выполнять в полной мере возложенные на них функции, а также не создает благоприятной жизненной среды жителям территориальных общин.

Ключевые слова: местный бюджет, финансовые ресурсы, местные органы власти, финансовые рычаги, социально-экономическое развитие.

ANALYSIS OF FORMATION AND USE OF FINANCIAL RESOURCES OF LOCAL BUDGETS

Malyshko Vitalina,
Makarchuk Inna,
Demianenko Leonid

Subject of research are local budgets.

The aim of the study is to analyze the formation and use of financial resources of local budgets.

The methods used during the study: generalization, comparative analysis, statistical and other research methods.

The results of the work. The role of local budget revenues in the financial support of local governments is described. There are two main factors on which the potential capacity of financial resources depends. The factors that negatively affect the process of execution of local budgets are indicated; which is a priority for delimitation of revenue sources between local budgets. Financial resources are analyzed according to various qualifications; execution of local budget revenues for 2020.

The scope of the results: Ministry of Finance of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, local authorities, city and district councils, united by territorial communities for the formation of financial resources.

Conclusions. Potential opportunities for economic development of each city depend on its resources. Management of the processes of formation, allocation and use of financial resources requires, first of all, a clear definition of the concept of «financial resources» and the sources of their formation, place of concentration and directions of use.

In today's conditions, local budgets are not sufficiently provided with financial resources. This prevents local authorities from fully performing their functions and does not create a favorable living environment for residents of local communities.

Keywords: local budget, financial resources, local authorities, financial levers, socio-economic development.

JEL Classification: R51, H72, O23

Постановка проблеми. Основним завданням у формуванні місцевих бюджетів є впорядкування умов запровадження програмно-цільового методу складання й виконання місцевих бюджетів.

Реформування адміністративно-територіального устрою в Україні передбачає підвищення ефективності фіскальної децентралізації.

Необхідно оцінити ефективність розподілу видаткових повноважень між рівнями державного управління, упорядкувати склад видатків місцевих бюджетів для оптимізації міжбюджетних трансфертів.

Подальший перегляд складу доходів місцевих бюджетів повинен відбуватися після змін адміністративно-територіального устрою країни, перерозподілу видаткових повноважень між рівнями державного управління, визначення функцій новоутворених територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування і використання місцевих бюджетів присвячені праці сучасних українських вчених: Є. Балацького, П. Бечко, Т. Боголіб, О. Кириленко, В. Малишко, С. Слюсар та ін. Належне місце в аналізі цих проблем займають роботи таких зарубіжних вчених: А. Айвазова, М. Аптона, А. Белова, Б. Кима, Є. Пелінеску, Г. Поляка, Н. Шоймена та ін.

Виклад основного матеріалу. Місцеві бюджети за допомогою фінансових ресурсів активно впливають на економічні та соціальні процеси адміністративно-територіальних одиниць і створюють можливості для розв'язання загальнодержавних проблем на регіональному рівні та підвищення якості життя громадян. Для цього формування та використання фінансових ресурсів місцевими органами державної влади має визначатися на основі пріоритетів і стратегічних цілей розвитку держави. Проблема недостатності фінансових ресурсів в органах місцевого самоврядування та нестабільність їхніх дохідних джерел сьогодні набула загальнодержавної ваги.

Потенційна дієздатність фінансових ресурсів залежить від двох основних чинників. По-перше, від їх загального обсягу. Тому першочерговим завданням провідних фінансових органів та інституцій – Міністерства фінансів та центрального банку завжди є створення передумов і всебічне сприяння зростанню обсягів фінансових ресурсів. По-друге, від їх раціонального розміщення, що забезпечує досить вільний доступ до ресурсів та ефективність їх використання. Це дуже важливе і в теоретичному, і в практичному аспектах питання досі, на нашу думку, не вирішене. Існуючі підходи до визначення сутності й складу фінансових ресурсів ґрунтуються на розширеному їх трактуванні. Це, можливо, і не було б так важливо, якби не створювалась ілюзія наявності досить значного, начебто, фінансового потенціалу. За таких умов першочерговим, безперечно, буде забезпечення ефективності їх використання, на що і спрямовується дія фінансового механізму. Однак реальна ситуація може характеризуватись вкрай обмеженою забезпеченістю фінансовими ресурсами. Крім того, проблема визначення сутності та ознак фінансових ресурсів не є суто теоретичною, як може здаватися на перший погляд.

Кількісна визначеність фінансових можливостей характеризується такими фінансовими поняттями, як доходи, грошові кошти, грошові фонди (або фонди грошових коштів), фінансові ресурси. Чіткого розмежування між цими поняттями у фінансовій літературі досі немає, що й зумовлює плутанину як у теорії, так і на практиці.

На це звертав увагу ще О. М. Бірман, зазначаючи, «що характеризувати фінансові ресурси як «грошові кошти, що перебувають у розпорядженні держави, підприємств, господарських організацій та установ не можна». Але разом з тим і він трактував фінансові ресурси досить широко як «виражену у грошах частину національного доходу, сконцентровану безпосередньо в державі чи в соціалістичних підприємств для використання на цілі розширеного відтворення та на загальні державні видатки». Тобто, з одного боку, Бірман обмежив ці ресурси потребами тільки розширеного відтворення, а з іншого – включив до них кошти, необхідні для загальнодержавних видатків (управлінських, оборонних, соціальних) [1].

Як зазначає у своїй роботі Кропачов О.: «В умовах утвердження в Україні економіки ринкового типу місцеві бюджети виступають одним із найбільш дієвих інструментів реалізації як загальнодержавної, так і регіональної бюджетної політики та вирішення важливих економічних завдань. Ефективне функціонування місцевих бюджетів тісно пов'язане із здійсненням бюджетного процесу як на локальному рівні, так і в розрізі окремих його стадій. Однією зі стадій бюджетного процесу на локальному рівні є виконання місцевих бюджетів. На забезпечення ефективного виконання місцевих бюджетів спрямована діяльність, яка зосереджується на усіх інших стадіях бюджетного процесу, зокрема складання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів та складання і затвердження бюджетної звітності про виконання бюджетів.

Серед факторів, які негативно впливають на процес виконання місцевих бюджетів, основними є такі: неефективне та нецільове використання бюджетних коштів, відсутність чіткого розмежування повноважень щодо контролю за виконанням місцевих бюджетів, часткова невідповідність між показниками виконання місцевих бюджетів і показниками соціально-економічного розвитку території.

Ефективність структурних перетворень та загальний стан розвитку на місцях багато залежать від того, які бюджетні ресурси отримують у своє розпорядження місцеві органи влади та через які фінансові важелі це здійснюватиметься. У зв'язку з цим, пошук форм і методів зміцнення фінансів місцевих органів влади в Україні є актуальним завданням. Потребує розв'язання проблема створення соціально-економічних умов і правових основ для того, щоб місцеві органи влади мали достатні кошти для виконання своїх функцій і повноважень» [2].

Враховуючи сучасні тенденції в реформуванні бюджетної системи країни, роль доходів місцевих бюджетів у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування певною мірою визначається величиною ВВП, що безпосередньо перерозподіляється через них та часткою місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України [3].

За здатністю органів місцевого самоврядування впливати на надходження з дохідних джерел фінансові ресурси можуть бути класифіковані як власні або передані. До власних належать ті фінансові ресурси, надходження яких можуть змінюватися в рамках заданого діапазону відповідно до рішень органів місцевого самоврядування. Такі ресурси можуть бути фіскальними чи нефіскальними. Передані органам місцевого

самоврядування фінансові ресурси – це такі, надходження яких не можуть бути врегульовані цими органами. Такі ресурси можуть бути фіскальними або нефіскальними, ексклюзивними чи додатковими, пропорційними або непропорційними (трансферти).

За цільовим призначенням фінансові ресурси органів місцевого самоврядування можуть бути класифіковані як цільові й нецільові. До цільових належать ресурси, котрі повинні бути використані для реалізації конкретних цілей, у т. ч. бюджетних програм, що визначені відповідно до рішення іншого органу державної влади чи регіонального органу самоврядування. До нецільових – ресурси, цілі використання яких вільно визначаються органами місцевого самоврядування з урахуванням положень законодавства щодо використання бюджетних коштів.

За співвідношенням обсягу доходів бюджетів місцевого самоврядування й загального обсягу фінансових ресурсів, зібраних на відповідній території у вигляді податкових і неподаткових надходжень, фінансові ресурси можуть бути пропорційними чи непропорційними. До пропорційних належать ті ресурси, котрі безпосередньо залежать від обсягу зібраних на відповідній території фінансових ресурсів. Відповідно до непропорційних – ресурси, що не залежать безпосередньо від обсягу зібраних на певній території фінансових ресурсів. Власні фінансові ресурси, як правило, пропорційні, а трансферти місцевим бюджетам розраховуються на непропорційній основі.

За формуванням фінансових ресурсів, їх розподілом, фінансові ресурси органів місцевого самоврядування можуть бути виключними або загальними. До виключних слід віднести ресурси, надходження яких у повному обсязі зараховуються до доходів місцевих бюджетів. До загальних – ресурси, надходження котрих додатково встановлені до базового обсягу доходів місцевих бюджетів, сформованого за рахунок виключних фінансових ресурсів. Додаткові ресурси визначені як загальні власні ресурси, цільові непропорційні фінансові трансферти – як цільові гранти, а блокові гранти – як нецільові, непропорційні фінансові трансферти.

Фінансова спроможність бюджету – це максимально можливий обсяг надходжень до нього в стандартних умовах, які встановлюються на національному рівні. Як правило, фінансова спроможність значною мірою залежить від податкового (фіскального) потенціалу. Однак органи місцевого самоврядування можуть істотно підвищити фінансову спроможність своїх бюджетів за рахунок нефіскальних джерел надходжень: доходів від власності, зокрема земельних ділянок і будівель, економічної діяльності або фінансових інвестицій.

Фіскальна спроможність органу місцевого самоврядування визначена як здатність підвищувати обсяги податкових надходжень до бюджету в стандартних умовах, що встановлюються на національному рівні. Фіскальна спроможність, як правило, пропорційна розмірам податкової бази, тому відмінності в податковій базі зумовлюють різну фіскальну спроможність.

Видаткові потреби місцевого бюджету – це визначений обсяг фінансових ресурсів, необхідних органу місцевого самоврядування для забезпечення виробництва та/або надання суспільних товарів чи послуг. Відмінності між розмірами видаткових потреб спричинені різницею в собівартості суспільних товарів і послуг, вироблених або наданих відповідними органами з метою задоволення потреб кінцевих споживачів на базовому рівні (кількісному та якісному), кількості послуг, необхідних для досягнення базового рівня (економія від масштабу), різницею в чисельності громадян, що проживають на відповідних територіях та мають право на отримання суспільних товарів і послуг.

Делегованими повноваженнями виступають ті компетенції й функції, відповідальність за реалізацію яких встановлена на вищому рівні державного управління, а сама реалізація була передана органам місцевого самоврядування.

В рамках національної економічної політики органи місцевого самоврядування повинні бути забезпечені власними ресурсами, що мають бути адекватними обсягам власних видаткових повноважень та якими ці органи можуть вільно розпоряджатися в межах законодавчо визначеної фінансової автономії.

Якщо справляння податків, зборів спричинює значні горизонтальні зовнішні ефекти, дисбаланс у структурі доходів місцевих бюджетів одного рівня бюджетної системи або між рівнями місцевих бюджетів унаслідок фіскальної конкуренції органів місцевого самоврядування, повноваження адміністрування таких податків і зборів закріплюється на вищому рівні державного управління (принцип субсидіарності). У протилежному випадку повноваження на встановлення податкових платежів, зборів, зміну податкових ставок, пільг тощо слід закріплювати за органами місцевого самоврядування.

Надане органам місцевого самоврядування право встановлення податкових платежів має також передбачати закріплення повноважень щодо їх адміністрування з метою підвищення ефективності їх справляння (принцип фіскальної автономії). Фіскальна автономія передбачає закріплення за органами місцевого самоврядування деяких елементів податкової політики, особливо в частині встановлення ставок податків і зборів.

Пріоритетним напрямом розмежування дохідних джерел між місцевими бюджетами є забезпечення максимального покриття витрат на фінансування власних повноважень органів місцевого самоврядування за рахунок власних фінансових ресурсів (принцип фінансової еквівалентності базового рівня державного управління).

Місцеві органи влади повинні забезпечити збалансоване фінансування суспільних послуг на основі оподаткування і зборів та водночас максимально врахувати державні й суспільні інтереси та вигоди. В разі прийняття урядом рішення про надання визначеній категорії громадян доступу до суспільних послуг необхідно виключити можливість застосування субсидій, надавати цільову фінансову допомогу для споживачів таких послуг причому, за можливості, в персоналізований спосіб.

Із метою стимулювання соціально-економічного розвитку території органи місцевого самоврядування повинні мати повноваження стягувати плату (в т. ч. за надання дозволів для суб'єктів господарювання), збори, штрафи тощо.

У разі закріплення податків, зборів між рівнями місцевих бюджетів або між державним і місцевими бюджетами (податкові розщеплення) встановлена частка має бути еквівалентна встановленому на місцевому рівні податковому навантаженню з метою стимулювання органів місцевого самоврядування до зміцнення й розширення місцевої податкової бази (принцип походження).

Загальні ресурси органів місцевого самоврядування повинні формуватися в першу чергу з нецільових додаткових ресурсів та/або нецільових загальних ресурсів, що визначається відповідно до закону.

Тому необхідно встановити адекватний ступінь податкової децентралізації, для чого можуть бути використані такі показники:

- частка податкових надходжень до місцевих бюджетів у загальному обсязі податкових надходжень зведеного бюджету;
- частка податкових надходжень у загальному обсязі надходжень місцевих бюджетів;
- співвідношення податкових надходжень до місцевих бюджетів та обсягу трансфертів, отриманих від центральних органів влади;
- відношення власних податкових надходжень місцевих бюджетів до ВВП;
- співвідношення максимального й мінімального обсягу фінансових ресурсів, що надійдуть до місцевих бюджетів при зміні ставок оподаткування місцевими податками і зборами в межах законодавчо визначеного діапазону.

Якщо за результатами обрахунку вищезазначених показників ступінь фіскальної децентралізації вважається низьким, уряд спільно з органами місцевого самоврядування повинен розглянути шляхи збільшення частки власних податкових надходжень відповідних бюджетів (у т. ч. шляхом закріплення податкових джерел) без необхідності підвищення загального податкового тиску.

Трансферти з центрального бюджету місцевим бюджетам надаються з різною метою, а тому можуть набирати різних форм. Загалом умови надання міжбюджетних трансфертів мають ґрунтуватися на чітких соціально-економічних і фінансових критеріях, а власне порядок надання трансфертів – бути законодавчо визначеним. Максимальне уникнення впливу суб'єктивних факторів на методику обчислення обсягу трансфертів забезпечить її об'єктивність та розв'язання проблеми надання фінансової допомоги місцевим бюджетам [4].

Як зазначається у «Місцеві бюджети: дані за I квартал 2020 року»: «За даними офіційної звітності Державної казначейської служби України, протягом січня-березня 2020 року до місцевих бюджетів України у сукупності надійшло 114,6 млрд грн (на 22,9 млрд грн або на 16,6% менше, ніж за I квартал 2019 року) (рис. 1), у тому числі:

- доходи загального фонду склали 104,9 млрд грн (на 23,4 млрд грн або на 18,2% менше аналогічного періоду 2019 року);
- спеціального – 9,7 млрд грн (на 0,5 млрд грн або на 5,8% більше аналогічного періоду 2019 року).

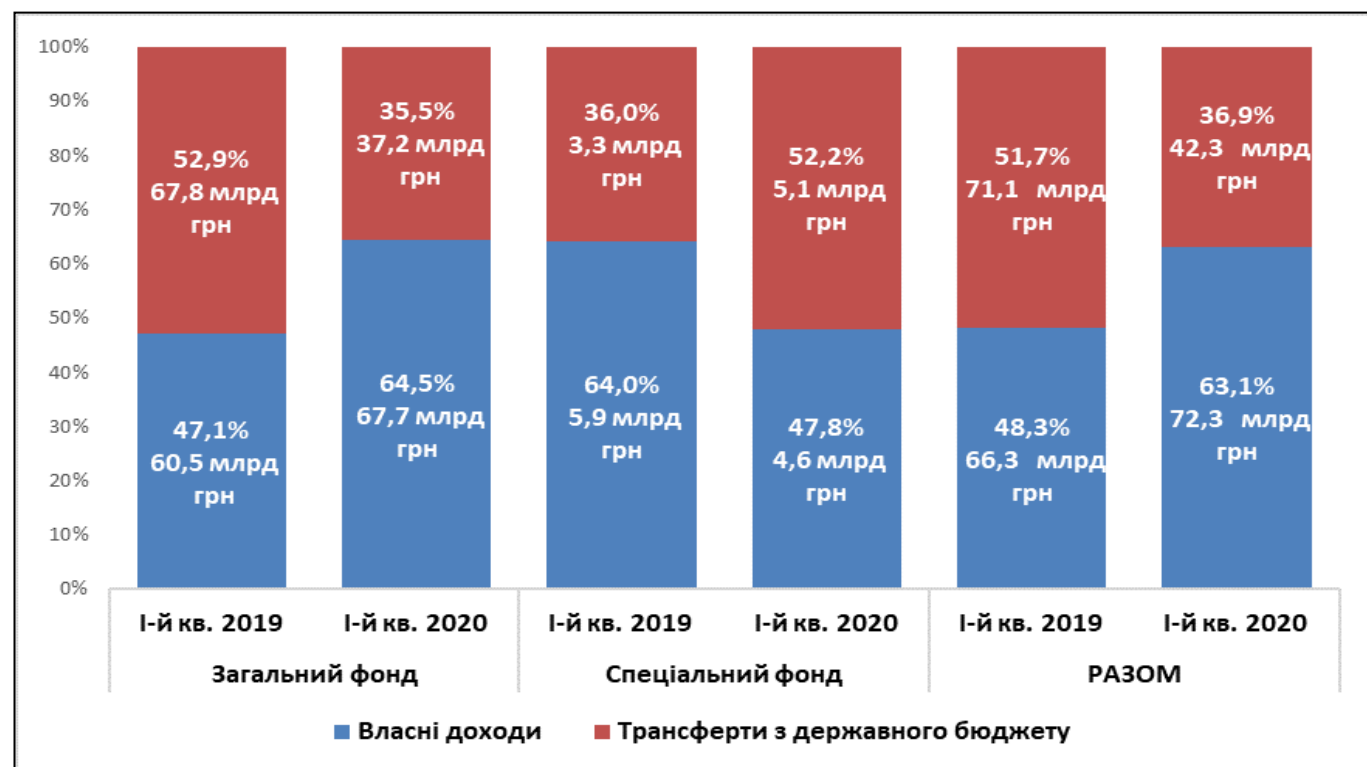

Рисунок 1. Доходи місцевих бюджетів України за I квартал 2019 та 2020 рр.

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

За підсумками I кварталу 2020 року, частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету України склала 40,8%, хоча аналогічний показник за підсумками I кварталу 2019 року становив 50%.

За станом на 01.04.2020 року затверджений на 2020 рік плановий показник доходів місцевих бюджетів (з урахуванням змін) становить 471,3 млрд грн. За підсумками I кварталу 2020 року рівень виконання річного планового показника в цілому становить 24,3%, у тому числі:

- по загальному фонду – 24,6%,
- по спеціальному – 21,5%.

У порівнянні з січнем-березнем 2019 року, надходження до місцевих бюджетів за I квартал 2020 року зменшилися на 22,9 млрд грн або на 16,6%. Основною причиною змін є зменшення надходжень трансфертів до загального фонду місцевих бюджетів. Так, у 2020 році з місцевих бюджетів не здійснюються окремі видатки, пов'язані з реалізацією державних програм соціального захисту. Тому у січні-березні 2019, минулого року, місцеві бюджети отримали з державного бюджету субвенції:

- на виплату допомог сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям та іншим категоріям громадян в обсязі 13,1 млрд грн;
- на надання пільг та субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг та енергоносіїв – 16,5 млрд грн;
- на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу – 0,145 млрд грн.

Таким чином, протягом I кварталу 2019 року за названими напрямками місцеві бюджети отримали субвенцій на загальну суму 29,7 млрд грн, які в поточному, 2020 році, уже не надходять до місцевих бюджетів, а фінансуються безпосередньо з державного бюджету. Крім цього, у I кварталі 2019 року місцеві бюджети отримували з державного бюджету субвенцію на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій в обсязі 1 млрд грн, тоді як у поточному році

дана субвенція в I кварталі до місцевих бюджетів не надходила.

В цілому, видатки місцевих бюджетів становлять 33,2% від загального обсягу видатків зведеного бюджету України у I кварталі 2020 року.

Загальний обсяг видатків місцевих бюджетів за I квартал 2020 року склав 99,2 млрд грн. (рис. 2). Із зазначеної суми видатки загального фонду склали 87,9 млрд грн, спеціального – 11,3 млрд грн.

Із загального фонду бюджетів ОТГ проведено видатків на суму 16,7 млрд грн, у тому числі:

- на зарплату з нарахуваннями спрямовано 11,3 млрд грн (67,9% від всієї суми видатків),
- на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 1,1 млрд грн (6,4%).

За рахунок спеціального фонду з бюджетів ОТГ проведено капітальних видатків на 1,4 млрд грн.

У розрізі функціональної класифікації видатків найбільший обсяг коштів протягом I кварталу 2020 року було спрямовано на фінансування освіти – 43,2 млрд грн, що становить 43,5% від загальної суми видатків, проведених з місцевих бюджетів» [5].

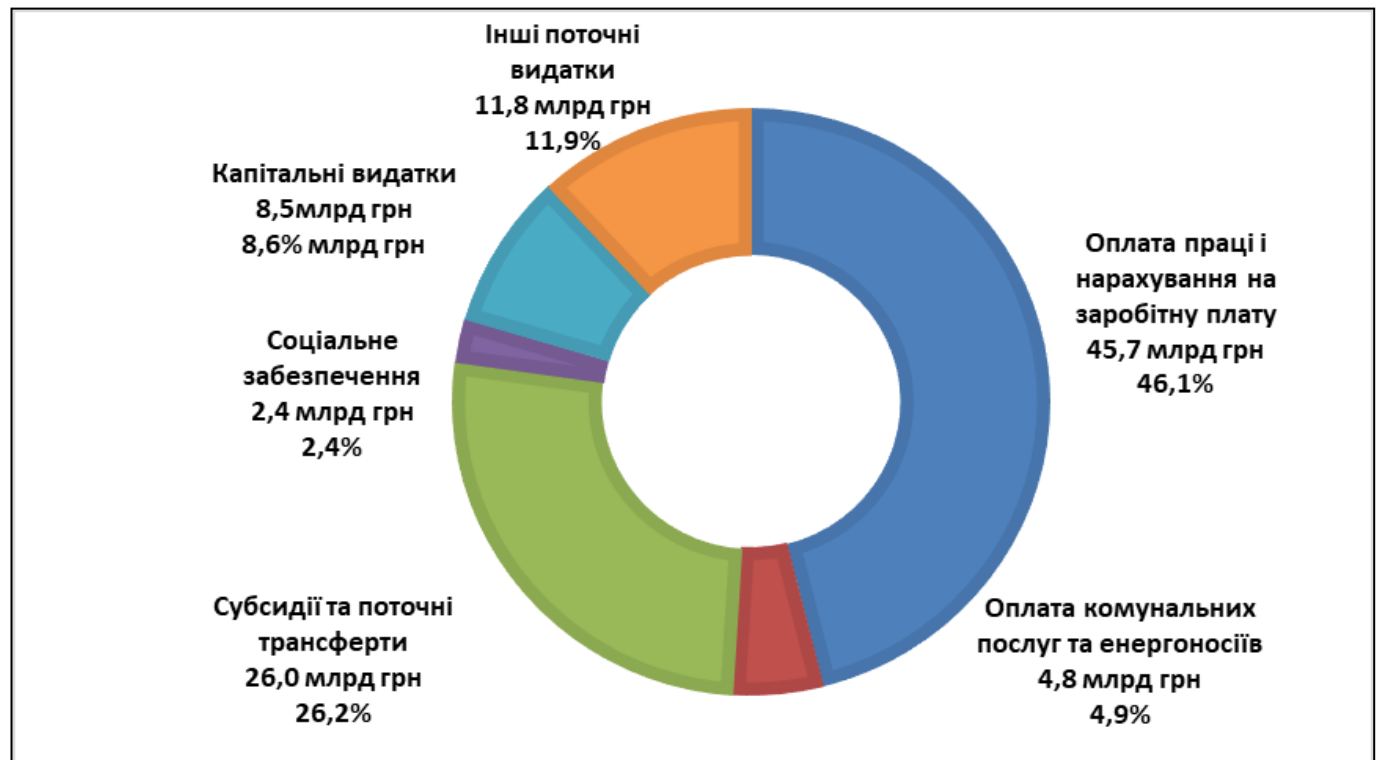

Рисунок 2. Структура видатків місцевих бюджетів (загальний та спеціальний фонди) у I кварталі 2020 року

Згідно довідки, щодо стану виконання місцевих бюджетів (виконання доходів місцевих бюджетів за 2020 рік): «За 2020 рік до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) надійшло 289 986,0 млн гривень.

Приріст надходжень до загального фонду проти 2019 року (у співставних умовах та без урахування територій, що не підконтрольні українській владі) склав 5,4% або +14 968,6 млн гривень (рис. 3).

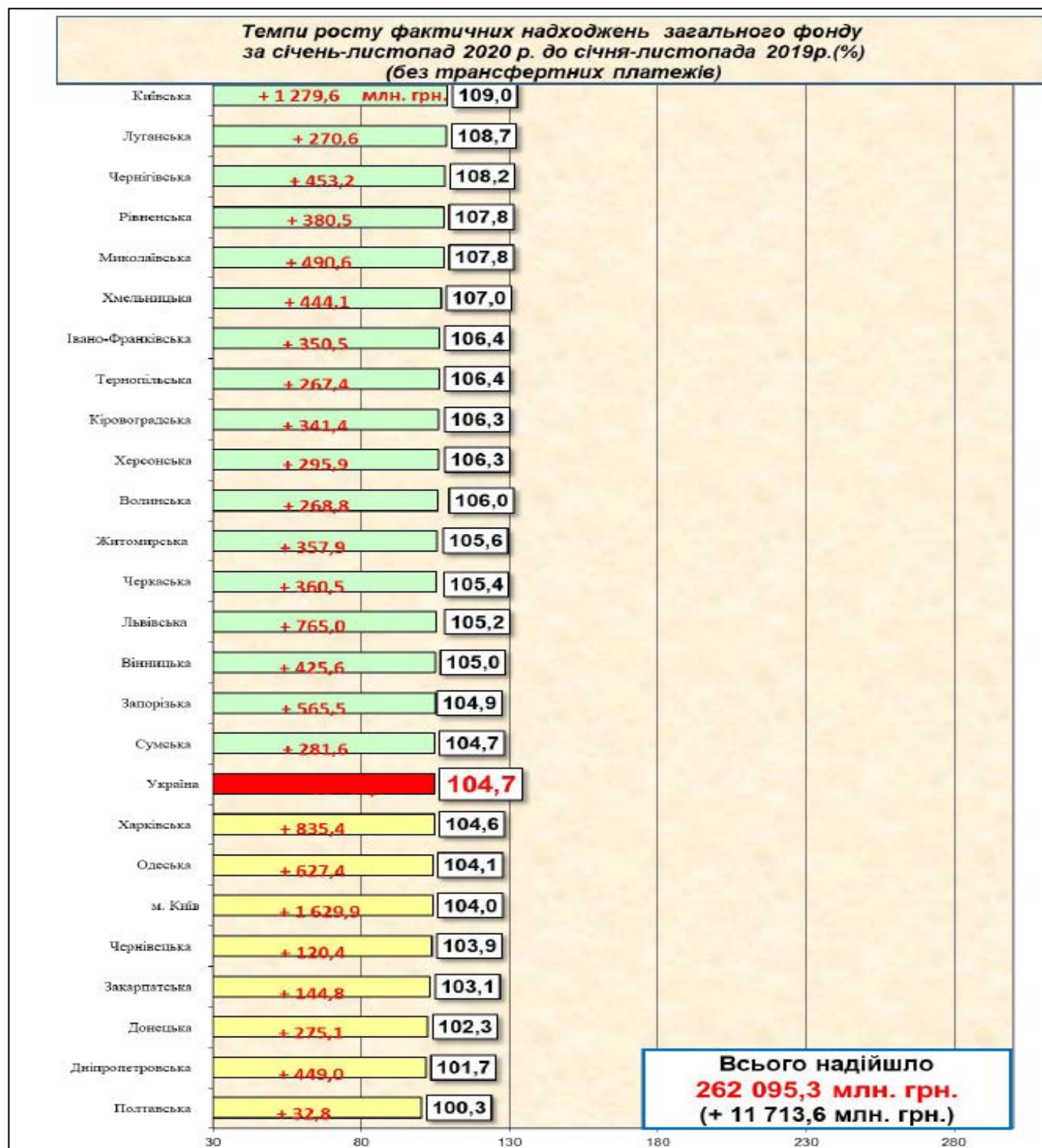

Рисунок 3. Темпи росту фактичних надходжень загального фонду за січень-листопад 2020 р. до січня-листопада 2019 р. (%) (без трансфертних платежів).

Темп приросту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) за 2020 рік до 2019 року становить 7,5 відсотка. Із 13 регіонів, що мають темпи приросту ПДФО вищі за середній показник по Україні, 11 регіонів забезпечили приріст понад 8%. Найнижчий приріст мають Полтавська, Донецька, Вінницька та Харківська області (рис. 4).

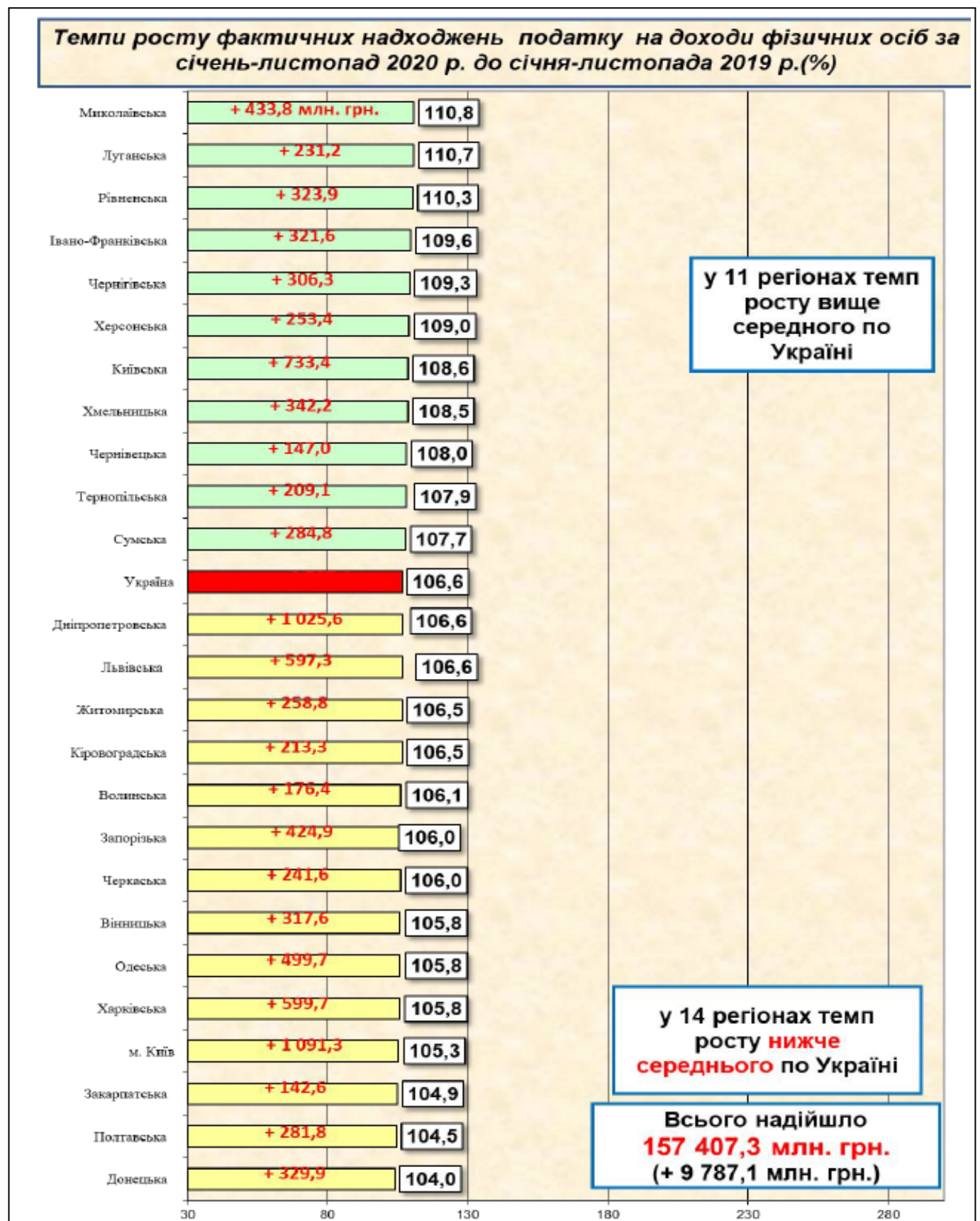

Рисунок 4. Темпи росту фактичних надходжень податку на доходи фізичних осіб за січень-листопад 2020 р. до січня-листопада 2019 р. (%)

Загалом обсяг надходжень ПДФО за 2020 рік склав 177768,5 млн грн, приріст надходжень проти 2019 року становить 7,5%, або на 12 337,6 млн грн більше. Надходження плати за землю склали 31477,8 млн грн, зменшення надходжень проти 2019 року становить -4,1%, або -1357,3 млн гривень (рис. 5).

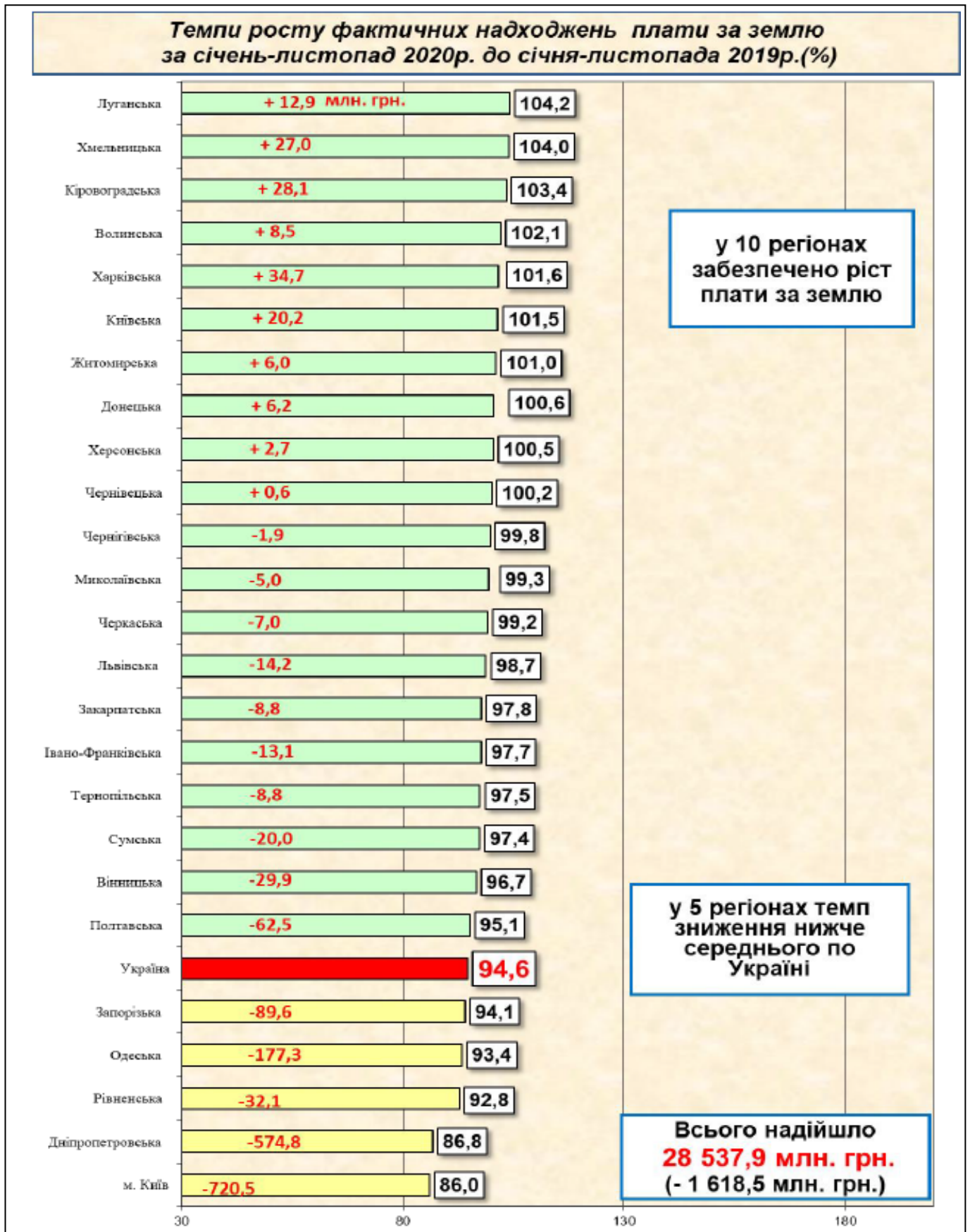

Рисунок 5. Темпи росту фактичних надходжень плати за землю, січень-листопад 2020 р. до січня-листопада 2019 р. (%)

Фактичні надходження податку на нерухоме майно за 2020 рік склали 5 758,9 млн грн, приріст надходжень проти 2019 року становить 17,9%, або на 876,3 млн грн більше (рис. 6).

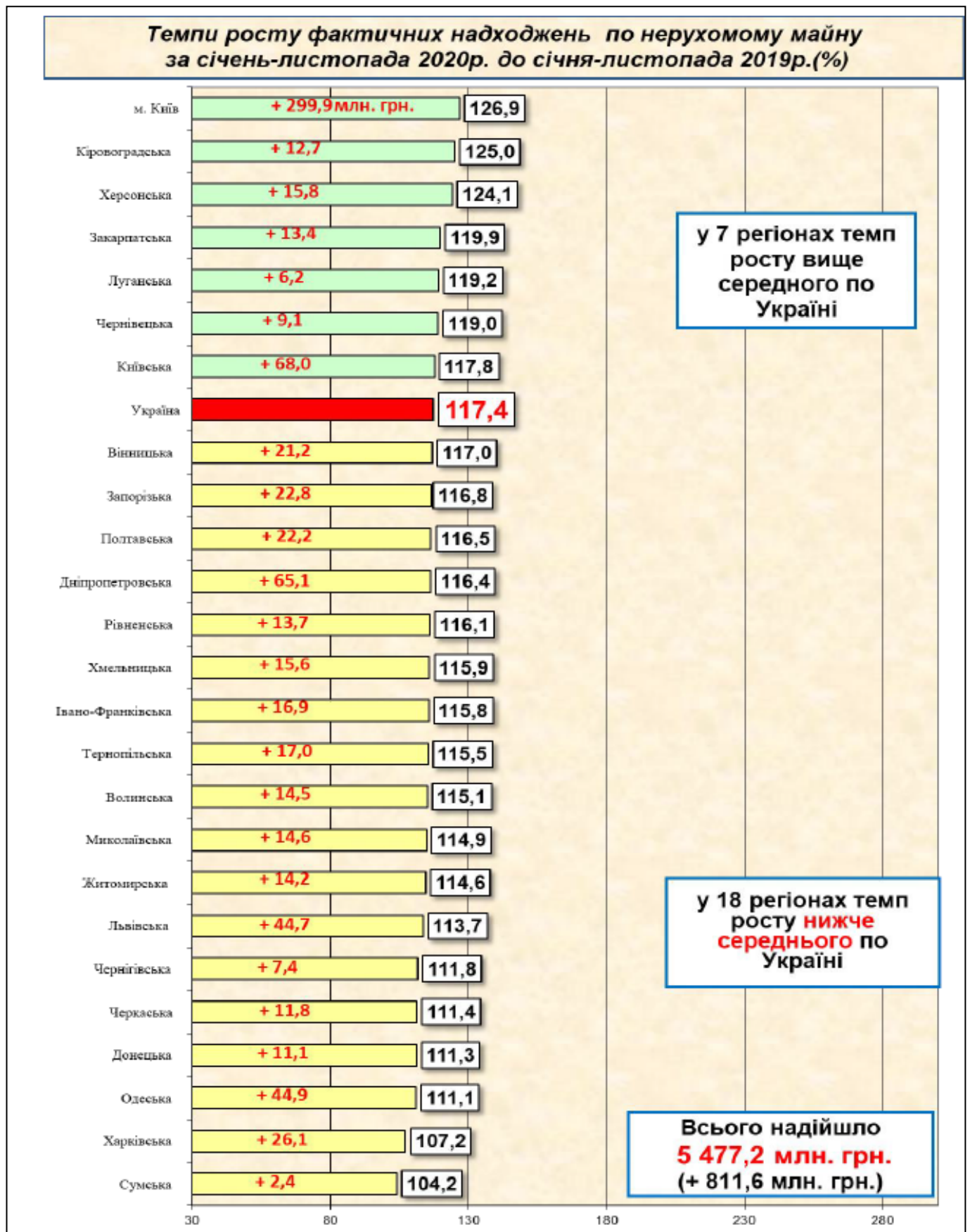

Рисунок 6. Темпи росту фактичних надходжень по нерухомому майну за січень-листопад 2020 р. до січня-листопада 2019 р. (%)

Надходження єдиного податку за 2020 рік склали 37954,3 млн грн, приріст надходжень проти 2019 року становить 7,8%, або на 2762,3 млн грн більше (рис. 7) [5].

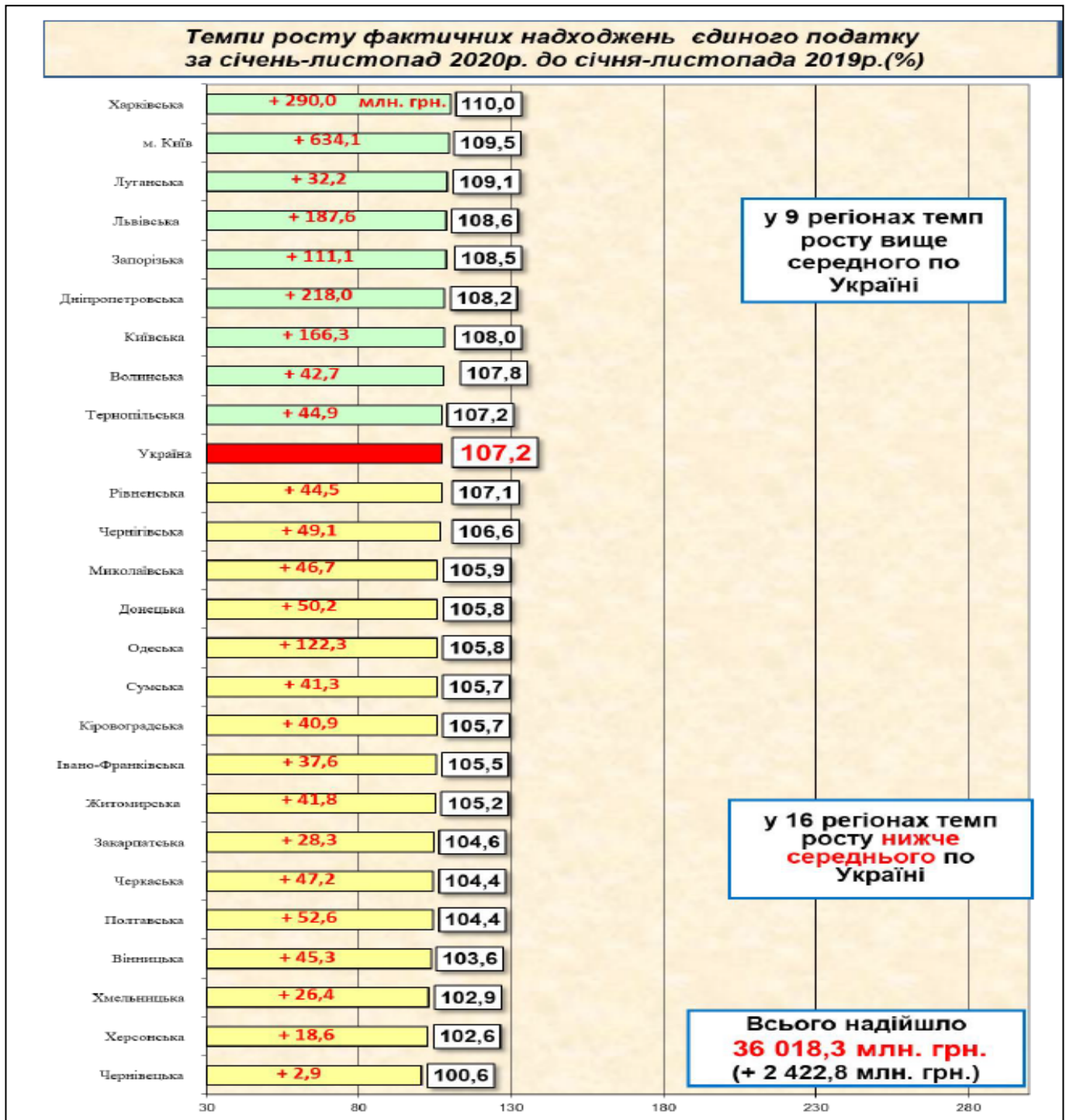

Рисунок 7. Темпи росту фактичних надходжень єдиного податку за січень-листопад 2020 р. до січня-листопада 2019 р. (%)

Як складова бюджетної системи держави і основа фінансової бази діяльності органів самоврядування місцеві бюджети забезпечують необхідними коштами фінансування економічного й соціального розвитку, що здійснюються органами влади й управління на відповідній території.

Висновки. Призначення місцевих бюджетів полягає у формуванні грошових фондів, які є джерелом фінансового забезпечення діяльності місцевих органів влади, розподілі й використанні цих фондів на відповідні цілі, контролі за фінансово-господарською діяльністю підприємств, установ, організацій, підвідомчих місцевій владі.

Органам місцевого самоврядування надано широкі права для здійснення економічного й соціального розвитку на своїй території.

Активний вплив місцевого самоврядування на формування нових економічних і соціальних відносин можливий тільки тоді, якщо воно матиме у своєму розпорядженні достатній обсяг фінансових ресурсів, якими може розпоряджатися у межах своїх повноважень.

Список використаних джерел

1. *Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) : монографія / В. М. Опарін. Київ : КНЕУ, 2005. 240 с.*
2. Крощов О. Місцеві бюджети в економічній системі держави. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6361>.
3. Підхонний О. М., Журба О. Ю. Формування та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів (на прикладі Львівської області). Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки. 2017. № 7. С. 26-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2017_7_5.
4. Державний бюджет і бюджетна стратегія 2012–2014 : стабілізація та сталий розвиток в умовах реформування економіки України : у 4 т. / ДННУ «Акад. фін. управління» ; за ред. Ф. О. Ярошенка. Київ, 2011. Т. 1 : Стабілізація державних фінансів у контексті стратегії реформ. 2011. 920 с.
5. Місцеві бюджети : дані за I квартал 2020 року. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12481>.

References

1. *Finansova systema Ukrayiny (teoretyko-metodologichni aspekty) [Financial system of Ukraine (theoretical and methodological aspects)] (2005) : monografiya / V. M. Oparin. Kyiv : KNEU, 240 s.*
2. Kropachov, O. (2015). *Miscevi byudzhety v ekonomichnij systemi derzhavy [Local budgets in the economic system of the state]*. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6361>.
3. Pidhomnyj, O. M., Zhurba, O. Yu (2017). *Formuvannya ta vykorystannya finansovyh resursiv miscevyh byudzhetyv (na prykladi Lvivskoyi oblasti) [Formation and use of financial resources of local budgets (on the example of Lviv region)]*. *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal «Internauka»*. Seriya : Ekonomichni nauky, 7. 26-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2017_7_5.
4. *Derzhavnyj byudzhety i byudzhetna strategiya 2012–2014 : stabilizaciya ta stalij rozvytok v umovah reformuvannya ekonomiky Ukrayiny [State budget and budget strategy 2012-2014: stabilization and sustainable development in terms of reforming the economy of Ukraine] (2011) : u 4 t. / DNNU «Akad. fin. upravlinnya» ; za red. F. O. Yaroshenka. Kyiv, 2011. T. 1 : Stabilizaciya derzhavnyh finansiv u konteksti strategiyi reform. 920 s.*
5. *Miscevi byudzhety : dani za I kvartal 2020 roku [Local budgets : data for the first quarter of 2020] (2020)*. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12481>.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Малишко Віталіна Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна
e-mail: malyshkovitalina@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8906-9060
Researcher ID: Y-4360-2018
Scopus Author ID: 57147957000

Макарчук Інна Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна
e-mail: makarchyck.inna@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0001-8434-5660>
Researcher ID: 0089054

Дем'яненко Леонід Олексійович, аспірант 2-го року навчання спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна
e-mail: leonid_dem.ua@mail.ru

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Малышко Виталина Валериевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и налогообложения ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды», ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав, 08401, Украина,
e-mail: malyshkovitalina@gmail.com

Макарчук Инна Николаевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и налогообложения ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды», ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав, 08401, Украина,
e-mail: makarchyck.inna@gmail.com

Демьяненко Леонид Алексеевич, аспирант 2-го года обучения специальности «Финансы, банковское дело и страхование»
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды», ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав, 08401, Украина,
e-mail: leonid_dem.ua@mail.ru

DATA ABOUT AUTHORS

Malyshko Vitalina, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Accounting and Taxation
Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University,
Sukhomlynsky Str. 30, Pereiaslav, 08401, Ukraine
e-mail: malyshkovitalina@gmail.com

Makarchuk Inna, PhD in Economics, Assistant Professor, Chair of Finances, Accounting and Taxation
Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University,
Sukhomlynsky Str. 30, Pereiaslav, 08401, Ukraine
e-mail: makarchyck.inna@gmail.com

Demianenko Leonid, postgraduate of the 2d year students of specialty «Finance, banking and insurance»
Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University,
Sukhomlynsky Str. 30, Pereiaslav, 08401, Ukraine
e-mail: leonid_dem.ua@mail.ru

УДК 338.242:364.05+369.04

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-49-200-208>**ДІДЖИТАЛ-ТЕХНОЛОГІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ****Насібова О. В.**

Актуальність теми дослідження. В епоху інформаційно-комунікаційних технологій врахування пріоритетів діджиталізації є обов'язковою умовою економічного зростання та підвищення якості життя населення. Діджитал-технології поступово проникають в усі сфери суспільного життя, в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, стимулюючи розвиток цифрового суспільства та побудови сервісної держави.

Прагнення до європейських стандартів функціонування інституцій соціальної сфери, надання соціальних послуг, забезпечення фінансової стабільності системи соціального захисту, підвищення її прозорості та оптимізації адміністративних видатків зумовлює потребу у цифровій трансформації соціальної сфери, що передбачає впровадження інноваційних технологій, проведення ретроконверсії та створення єдиного інформаційного середовища соціальної підтримки і управління фінансовими ресурсами зазначеної сфери.

Постановка проблеми. Активізація цифрової трансформації впливає на перетворення системи мобілізації і використання фінансових ресурсів для забезпечення постійно зростаючих потреб соціальної сфери, відкриваючи нові можливості у зміцненні її фінансового потенціалу і вирішенні соціальних проблем. Разом з розширенням джерел фінансового забезпечення соціальної сфери через раціональне поєднання та використання державної, приватної, індивідуальної, суспільно-добровільної (благодійництва, гранти, донорство) підтримки населення спостерігається посилення орієнтації на діджитал-технології всіх її складових. Ці процеси потребують розробки та впровадження значної кількості заходів та програм реалізації новітніх каналів інформатизації враховуючи загрози застосування прогресивних механізмів організації та регулювання фінансових відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика цифрової трансформації соціальної сфери та її фінансового забезпечення розглядається в роботах вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків: Г. Андерсона, С. Волосович, С. Качули, Г. Кулиної, Л. Лисяк, А. Мазаракі, Н. Налукової, І. Чугунова та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Зазначені вищі питання актуалізуються у зв'язку з поглибленням трансформаційних процесів, несприятливих впливів пандемії covid-19 на соціальну рівновагу, що вимагає розв'язання низки конкретних завдань стосовно виявлення нереалізованих фінансових можливостей підвищення добробуту населення і визначення перспектив майбутнього стану системи фінансового забезпечення соціальної сфери.

Постановка завдання, мети дослідження. Завданнями дослідження є: розглянути доцільність використання діджитал-технологій фінансового забезпечення соціальної сфери; визначити перспективні методи залучення коштів у соціальну сферу в умовах цифрової трансформації суспільного розвитку; виявити переваги, можливості, недоліки та загрози застосування діджитал-технологій фінансового забезпечення соціальної сфери. Метою дослідження є визначення і обґрунтування прогресивних механізмів акумуляції та використання фінансових ресурсів для прискореного розвитку соціальної сфери.

Метод або методологія проведення дослідження. У статті застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, статистичного аналізу, структурування, swot-аналізу, синтезу, індукції, дедукції та інші.

Викладання основного матеріалу (результати роботи). В статті розглянуто діджитал-технології фінансового забезпечення соціальної сфери. Визначено прогресивні механізми залучення фінансових ресурсів для забезпечення реалізації соціальних ініціатив. Обґрунтовано використання